

Möten

■ **Lördag 20 september kl 16.00**
Vintergatan 2014 med höstmöte
NAK:s egen stjärnträff bjuder naturligtvis på observationer med klubbteleskopet, bara vädret är bra (ta gärna med egen kikare också). Program presenteras

på hemsidan. Korvgrillning vid bra väder, kaffe (eller té) och kaka.
Plats: hos Sven på Sedelgatan 11, Norrköping (buss 115 och 117 från bland annat Söder Tull, stig av vid hållplatsen Gråbergsgatan).

■ **Fredag 26 september kl 19.00**
Obs-möte
Endast preliminär tid. Se hemsidan för mer information inom kort.

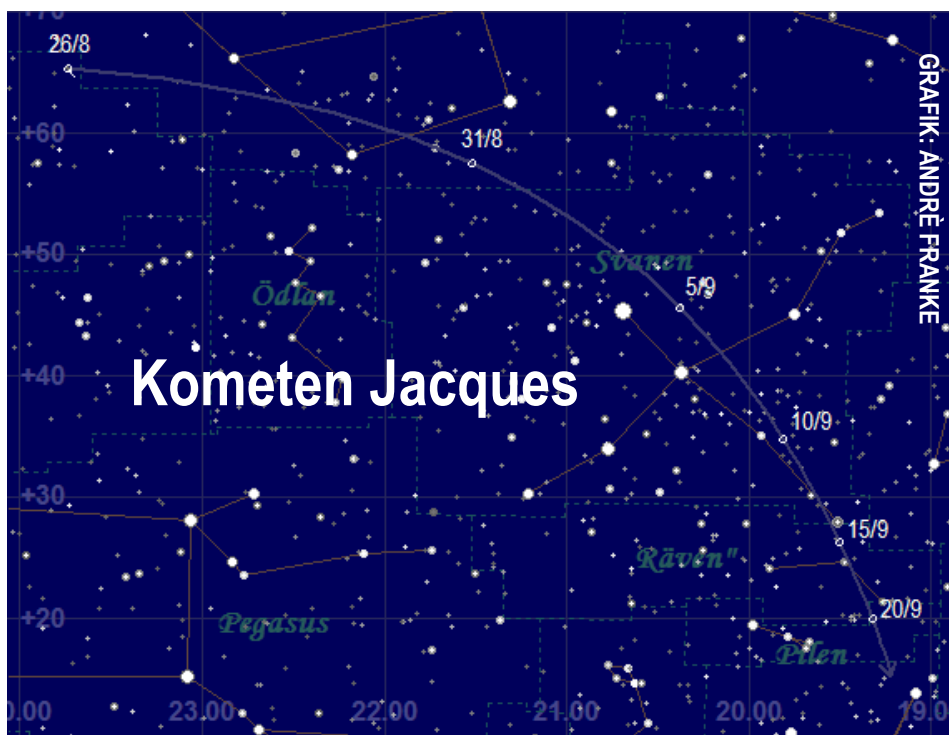
September-himlen

Sammanställt av Sven Mårdh

- **Planeter synliga för blotta ögat:** Venus: morgon. Jupiter: efternatt och morgon, i Kräftan (Cancer), Saturnus: i skymningen till omkring 22 september, i Vågen (Libra).
- **Venus elongation** (vinkelavstånd från solen) ökar från 14° till bara 7°V. Fasen ökar från 97% till 99%.
- **Saturnusringarnas lutning** ökar från 21,6° till 22,3°. Den norra sidan är synlig.
- **Ljusa asteroider:** 6 Hebe i Oxen (Taurus) och Floden (Eridanus), mag +9. 12 Victoria i södra Pegasus, mag +9.
- **Ljusa kometer:** C/2014 E2 (Jacques) i Cepheus, Svanen (Cygnus), Råven (Vulpecula), Pilen (Sagitta) och Örnen (Aquila), mag +7 till +10. C/2012 K1 (PANSTARRS) i Kräftan (Cancer) och Vattenormen (Hydra), mag +7. C/2013 V5 (Oukaimeden) i Enhörningen (Monoceros) och Akterskeppet (Puppis), mag +8. 17P/Holmes i Perseus och Kusken (Auriga), mag +13 men kan få utbrott.

----- Vecka 36 -----

- 1 M 03.14 Algol-minimum. Höjd 63° i OSO.
- 1 M 05.10 Venus (mag -3,9) i Lejonet (Leo) och Jupiter (mag -1,8) i Kräftan (Cancer) är nu 14° från varandra och avlägsnar sig alltmer sedan konjunktionen den 18 augusti. Venus höjd 5,6° i ONO, Jupiters höjd 16° i Ö, solhöjd -6,0°.
- 1 M 09 Meteorskuren Aurigiderna i maximum. ZHR 6 meteoror/timme. En 43%-ig måne i Vågen (Libra) går ned strax efter klockan 22. Kan bjuda på kortlivade utbrott, senast 2007 med ZHR 130. Radiant RA 6h04m dekl +39° i Kusken (Auriga). Höjd 31 aug kl 21: 8° i N, 1 sep kl 01: 24° i NO, kl 05: 53° i Ö. Snabba meteoror (66 km/s).

- Syns 28 augusti–5 september. Ursprung: kometen C/1911 N1 (Kiess).
- 1 M 14 Kometen C/2014 E2 (Jacques) i Svanen (Cygnus).
  - 1 M 20.38 Saturnus (mag +0,6) 13° till höger om månen; Mars (mag +0,6) 9° nere till höger om månen. En kikare och en fri horisont mot sydväst är ett måste för att se Mars – även en fördel när du letar efter Saturnus. Månfas 43%, höjd 8° i SV, Saturnus höjd 5,5° och Mars höjd 2,7°.
  - 2 T 04 Kometen C/2012 K1 (PANSTARRS) i Vattenormen (Hydra).
  - 2 T 05.13 Sirius (mag -1,5) i Stora Hundens (Canis Major) dyker upp i gryningen. Höjd 2,0° i SO, solhöjd -6,0°.

- 2 T 13.11 ● **FÖRSTA KVARTERET** i Ormbäraren (Ophiuchus), upp 14.59, i söder 18.57 (höjd 12°), ned 22.53.
- 3 O 19.13 Månens sydligaste deklination -19°35', i Skytten (Sagittarius), månfas 64%, höjd 11° i S, solhöjd 3,9°.
- 4 T 00.03 Algol-minimum. Höjd 40° i ONO.
- 4 T 01 Fomalhaut (mag +1,2) i Södra Fisken (Piscis Austrinus) högst i söder vid midnatt. Höjd endast 1,9° så det krävs en fri sydhorisont för att se den.
- 4 T 05.00 Kometen C/2012 K1 (PANSTARRS) 1,5°OSO om Zeta Hydrae (mag +3,1).
- 4 T 22.00 Asteroiden 12 Victoria 0,9°SO om Homam = Zeta Pegasi (mag +3,4).
- 4 T 23.00 Kometen C/2014 E2 (Jacques)

forts.

September-himlen, forts

2,6°NV om Deneb (mag +1,3). Kometen finns lika långt från Deneb som Nordamerikanebulosan NGC 7000 gör, fast på den motsatta sidan om stjärnan.

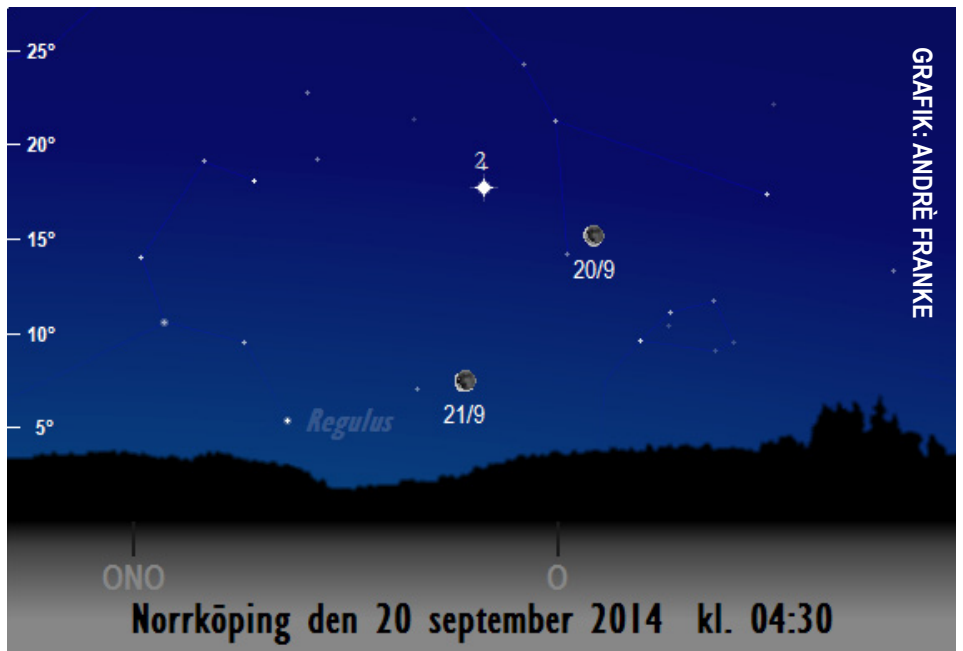
- 5 F 05.12 Regulus (mag +1,3) i Lejonet (Leo) dyker upp i gryningen. Höjd 3,0° i ONO, solhöjd -7°.
- 5 F 05.12 **Venus (mag -3,9) 1,0°NNV om Regulus (mag +1,3)** i Lejonet (Leo). Venus höjd 4,0° i ONO, solhöjd -7°.
- 5 F 18 Venus i perihelium (närmast solen), avstånd 0,72 AE (107,5 miljoner kilometer).

6 L 05.14 **Venus (mag -3,9) 0,9°NO om Regulus (mag +1,3)** i Lejonet (Leo). Venus höjd 3,9° i ONO, solhöjd -7°.

- 6 L 20.52 Algol-minimum. Höjd 20° i NO.
- 7 S 05.16 Venus (mag -3,9) 1,9°Ö om Regulus (mag +1,3) i Lejonet (Leo). Venus höjd 3,7° i ONO, solhöjd -7°.
- 7 S 06 Asteroiden Hebe (mag +9,0) i Floden (Eridanus).
- 7 S 22.00 Neptunus (mag +7,8) 9° nere till vänster om månen. Månfas 98%, höjd 19° i SSO.

----- Vecka 37 -----

- 8 M 05.31 Månen i perigeum (närmast jorden), avstånd 358 395 kilometer.
- 8 M 14 **Asteroiden 12 Victoria (mag +9,0) i opposition i Pegasus.** Asteroiden står 1,3°S om Homam = Zeta Pegasi (mag +3,4). Detta är den mest gynnsamma oppositionen under perioden 2005–2020. Victoria var närmast jorden redan den 31 augusti kl 01, då avståndet var 0,90 AE (135 miljoner kilometer).
- 8 M 22.00 Neptunus (mag +7,8) 7° nere till höger om månen. Månfas 100%, höjd 19° i SO.
- 9 T — Meteorskuren September-Epsilon Perseiderna i maximum. ZHR 5 meteor/timme. Fullmånen stör tyvärr. Överraskade 2008 med ett kortvarigt utbrott med ljusa meteor. Radiant RA 3h12m dekl +40° i Perseus, precis vid Algol. Höjd 9/9 kl 21: 21° i NO, 10/9 kl 01: 50° i Ö, kl 05: 71° i S. Snabba meteor (64 km/s). Syns 5–21 september.
- 9 T 03.38 ○ **FULLMÅNE** i Vattumannen (Aquarius), i söder 00.42 (höjd 27°), ned 06.40, upp 19.22.
- 9 T 22.00 **Kometen C/2014 E2 (Jacques) 1,3°NNV om Eta Cygni (mag +3,9).**

- 10 O 04.07–04.08 Asteroiden 569 Misa (mag +14,6) ockulterar stjärnan HIP 22792 (mag +7,6) i Oxen (Taurus), synligt i delar av Svealand och Norrland. Kan ändå vara intressant att se om man ser något från Götaland.
- 11 T — Kometen 17P/Holmes befinner sig inom 5° från Capella fram till 6 november. Kometen är troligen ljussvag, men kolla efter utbrott!
- 11 T 03.40 **Uranus (mag +5,7) endast 4 bågminuter SSO från den södra månranden.** Ingen ockultation inträffar dock. Månfas 94%, höjd 36° i SSV.
- 11 T 23.04–00.06 12/9 Månen ockulterar Omikron Piscium (mag +4,3). Månfas 89%, höjd 22°/29° i OSO. Ockultationens slut inträffar vid månens mörka rand.
- 12 F 00 Merkurius i aphelium (fjärmast solen), avstånd 0,47 AE (70 miljoner kilometer).
- 13 L 08 Mars (mag +0,7) i Skorpionen (Scorpius).
- 13 L 23.00 Plejaderna M45 9° uppe till vänster om månen. Månfas 72%, höjd 13° i Ö.
- 14 S 19 Kometen C/2014 E2 (Jacques) i Rävnen (Vulpecula).

14S 21.40–c:a 02 15/9 **Månen genomlöper stjärnhopen Hyaderna från då månen går upp.**

14S 22.00 **Kometen C/2014 E2 (Jacques) 0,9°OSO om Albireo = Beta Cygni (mag +3,0).**

----- Vecka 38 -----

- 15 M 02.25 **Aldebaran (mag +0,8) 43 bågminuter under månen.** Månfas 61%, höjd 34° i OSO.
- 16 T 01.19–02.14 Månen ockulterar 115 Tauri (mag +5,4). Månfas 51%, höjd 20°/27° i Ö. Ockultationens slut inträffar vid månens mörka rand.
- 16 T 04.05 ○ **SISTA KVARTERET** i Oxen (Taurus), i söder 06.52 (höjd 49°), ned 15.21, upp 23.14.
- 16 T 06.57 Månens nordligaste deklination +17°59', i Oxen (Taurus). Månfas 49%, höjd 49° i S, solhöjd 3,2°.
- 16 T 21.00 Kometen 17P/Holmes 1,1°NV om Almaaz = Epsilon Aurigae (mag +3,0). Kometen är troligen ljussvag, men kolla efter utbrott!
- 16 T 22.15 **Kometen C/2014 E2 (Jacques) endast 2°OSO om Alfa Vulpeculae (mag +4,4).**
- 17 O 02 Solen i Jungfrun (Virgo).
- 17 O 05.00 Månen vid Tvillingarnas fötter. Månfas 40%, höjd 40° i SO, solhöjd -12°.
- 18 T 05.57 Månockultation av Lambda Geminorum (mag +3,6) börjar vid månens ljusa rand på ljus gryningshimmel. Månfas 30%, höjd 40° i SO, solhöjd -5,2°.
- 18 T 21.00 Asteroiden 12 Victoria 1,7°SO om 36 Pegasi (mag +5,6).
- 19 F 05.00 **Jupiter (mag -1,9) 15° till vänster om månen;** Tvillingparet Castor och Pollux pekar nästan rakt ner mot månen; Pollux (mag +1,2) 14° ovan-

forts.

September-himlen, forts

för månen. Månfas 22%, höjd 27° i OSO, solhöjd -12°.

19F 22.00 **Kometen C/2014 E2 (Jacques) 1,3°NV om asterismen Klädhängaren.**

20 L 01.00 Asteroiden 6 Hebe (mag +8,8) 0,3°ONO om 35 Eridani (mag +5,3).

20L 03.45–05.20 **Månen ockulterar stjärnhopen M67 i Kräftan (Cancer).** Månfas 15%, höjd 9° i Ö/21° i OSO.

20L 05.00 **Jupiter (mag -1,9) 6° uppe till vänster om månen.** Månfas 15%, höjd 19° i Ö, solhöjd -13°.

20 L 16.22 Månen i apogeum (fjärmast jorden), avstånd 405 842 kilometer.

20 L 22.00 Neptunus (mag +7,8) 28,5 bågminuter NNV om Sigma Aquarii (mag +4,8). Neptunus höjd 19° i SSO.

21 S 04.55 Algol-minimum. Höjd 71° i SSV.

21 S 05 Kometen C/2014 E2 (Jacques) i Pilen (Sagitta).

21 S 05.00 **Jupiter (mag -1,9) 11° ovanför månen;** Regulus (mag +1,3) 8° till vänster om månen. Månfas 9%, höjd 11° i Ö.

----- Vecka 39 -----

22 M 00 Merkurius (mag 0,0) största vinkelavstånd från solen, elongation 26°Ö. Merkurius är på aftonsidan av solen men intar inget bra läge för observation: planeten går ned klockan 19.00 denna dag – endast 5 minuter efter solnedgången.

22 M 05.30 Regulus (mag +1,3) 8° ovanför månen. Månfas 4%, höjd 6,0° i Ö, solhöjd -10°.

22 M 06.15 **Venus (mag -3,9) 15° nere till vänster om månen på ljus gryningshimmel.** Månfas 4%, höjd 12° i Ö, solhöjd -4,0°. Venus höjd 3,9°.

22 M 15 Pluto (mag +14,1) stationär i Skytten (Sagittarius), rörelsen blir därefter direkt. Pluto är 2,8°V om Xi2 Sagittarii (mag +3,5) och 0,9°VSV om 29 Sagittarii (mag +5,2).

22 M 19.43 **Saturnus (mag +0,6) försvinner i skymningen.** Höjd 3,0° i SV, solhöjd -7°.

23 T 04.29 **Höstdagjämningen.** Solen passerar himmelsekvatorn för att sedan hamna söder därom.

23 T 06.17 Venus (mag -3,9) 5,5° till vänster om den mycket tunna månskärnan på ljus himmel. Månfas 1%, höjd 3,3° i Ö, solhöjd -4,0°. Venus höjd 3,7°.

24 O 01.44 Algol-minimum. Höjd 63° i OSO.

24 O 08.14 ● **NYMÅNE** i Jungfrun (Virgo), upp 06.55, i söder 12.53 (höjd 28°), ned 18.39.

24 O 09 Kometen C/2014 E2 (Jacques) i Örnen (Aquila).

24 O 16 Venus (mag -3,9) i Jungfrun (Virgo).

25 T 23 Mars (mag +0,8) i Ormbäraren (Ophiuchus).

26 F 22.32 Algol-minimum. Höjd 40° i ONO.

27 L 17.00 Mars (mag +0,8) 3,1°N om Antares (mag +1,0) i Skorpionen (Skorpionen). Något för teleskopet (kikaren?) då båda endast kan endast observeras på dagen. Mars passerar söder klockan 16.59 på höjden 8° och Antares klockan 17.00 på höjden 5,0°.

27 L 19.15 Saturnus (mag +0,6) 6° till vänster om månen på ljus skymningshimmel. En kikare och en fri horisont mot syd-

väst är ett måste för att se planeten. Månfas 11%, höjd 2,2° i VSV, solhöjd -5,3°. Saturnus höjd 3,9° SV.

27L 21.00 **Kometen C/2014 E2 (Jacques) 1,9°Ö om Zeta Aquilae (mag +3,0).**

----- Vecka 40 -----

29 M 04.57–05.03 Jupiter: Callisto förmörkar Europa (5%) samtidigt som Europa passerar framför Jupiter. Europas ljusstyrka sjunker 0,4 magnituder.

29 M 19.15 Mars (mag +0,8) 4,7° nere till vänster om månen på ljus skymningshimmel. En kikare och en fri horisont mot sydsydväst är ett måste för att se planeten. Månfas 11%, höjd 8° i SSV, solhöjd -6,0°. Mars höjd 3,1°.

29 M 19.21 Algol-minimum. Höjd 20° i NO.

30 T 18.22 Månens sydligaste deklination -19°27', i Ormbäraren (Ophiuchus), månfas 38%, höjd 12° i S, solhöjd 0,5°.

Notera: IMO (International Meteor Organization) har slagit ihop flera mindre meteorskurur till det de kallar "antiheliumkällan" (från engelskans Antihelion Source), eller kort och gott ANT. Orsaken är att det stundtals är för svårt att urskilja de enskilda skurarna. ANT presterar 1–5 meteorertimmar (ZHR) och har en diffus radiant alltid belägen cirka 12°Ö om den punkt som ligger mitt emot solen, därav dess namn. Ett undantag är tiden från ungefär andra hälften av september till början av december, då Tauriderna är aktiva. **Under första hälften av september rör sig ANT:s radiant genom Fiskarna (Pisces).** Meteorerna är ganska långsamma (medelhastighet 30 km/s). Merkurius och 5,0°SSV om månen.

Släck ljuset. Tänd stjärnorna